

**ADRIAN ZASINA (2021):
KORPUSOVÁ CVIČEBNICE PRO STUDENTY ČEŠTINY
JAKO CIZÍHO JAZYKA**

Praha: Karolinum.

Svatava Škodová¹

Český národní korpus je projektem, který vznikl téměř před třiceti lety, a v současné době již patří mezi nepostradatelné nástroje vědeckého zkoumání jazyka. Jeho hodnoty a potenciálu jsou si vědomi všichni, kteří pracují s jazykem. Přesto je zřejmé, že mnozí uživatelé se používání korpusu obávají a není snadné jej posunout zvláště za hranice teoretického světa. Zahraněním kolegům a studentům bohemistiky pro cizince korpus pravidelně představujeme jako cenný nástroj, ve kterém najdou informace nedostupné z gramatik a slovníků. Český národní korpus je nedocenitelný pro všechny nerodilé mluvčí, ať už si češtinu teprve osvojují, nebo jsou již pokročilými uživateli, kteří potřebují zůstat v kontaktu s vyvíjejícím se jazykem a neustrnout ve stadiu, kdy se češtině intenzivně studijně věnovali.

Kde jinde by např. úplní začátečníci našli morfologické informace o slovních tvarech, které nelze najít ve slovnících, kde jinde by se pokročilí studenti mohli podívat na kolokační možnosti užití slov, kde jinde by si rychle vyhodnotili stylistické, dialektické, ale i jiné sociokulturní parametry užívání nových slov než v korpusu!

Mezi v tuto chvíli již etablované propagátory užívání Českého národního korpusu při výuce češtiny jako cizího jazyka patří Adrian Zasina. Sám není rodilým mluvčím češtiny a možná právě proto má s použitím korpusu takové zkušenosti a snaží se je předávat dále. Jeho nejnovější publikací propojující ČNK a výuku je *Korpusová cvičebnice pro studenty češtiny jako cizího jazyka*. Tato publikace představuje zcela nový typ učebního materiálu, který v českém výukovém prostředí nemá srovnatelnou konkurenci. Ačkoliv je koncipována jako poměrně klasická cvičebnice vybraných gramaticko-lexikálních jevů, je zcela inovativní ve využívání jazykového zdroje a v jeho metodické aplikaci.

V úvodní části autor stručně představuje Český národní korpus a upozorňuje na jeho výhody a specifika při studiu jazyka. Nenásilnou formou, která je při použití technických aplikací pro humanitní studenty vždy potřeba, navrhuje žáky/studenty na samotnou práci s korpusem v jednotlivých cvičeních.

Autor rozčleňuje cvičení do tří základní typů, které signalizuje ikonami. Jedná se o přímá cvičení s korpusem, při kterých musí uživatel pracovat online s Českým národním korpusem. Tento typ cvičení je vhodný pro individuální i skupinovou výuku v přímém či distančním kontaktu. Pro tato cvičení je obzvláště důležité, že cvičebnice obsahuje KLÍČ, který v případě těchto cvičení zároveň slouží jako vodítko, jak pracovat online s Českým národním korpusem.

Druhý typ cvičení, který Zasina navrhuje, je paralelní možností k prvnímu typu. Ukazuje postupy práce s korpusem nepřímým způsobem, tj. bez počítače. Tato cvi-

---

¹ Text vznikl za podpory projektu Univerzity Karlovy Progres Q10, Jazyk v proměnách času, místa, kultury.

čení může vhodně využít učitel, pokud chce výuku sám více řídit a kontrolovat jazyková data, se kterými žáci pracují.

Oba předcházející typy pak doplňují ještě nekorpusová cvičení, jejichž cílem je záměrně upozornit na závažné rysy prozkoumávaných jevů, které by třeba mohly uniknout žakově/studentově cílené pozornosti.

Ve všech třech typech cvičení je zřejmé, že autor vede žáky/studenty k uvědomělému přístupu k jazyku, který je typický pro metodu Data Driven Learning. Na základě své práce s jazykem, v rámci vlastních pozorování, která autor stimuluje otázkami cílenými na určité aspekty procvičovaných jevů, formulují žáci/studenti své vlastní hypotézy o fungování jazyka. Takovýto způsob osvojování má dlouhodobější a trvalejší význam pro pochopení a aplikaci osvojovaných jevů.

Autor v cvičebnici cílí především na skupinu žáků/studentů odpovídajících komunikační úrovni B1 podle SERRJ; ve svém přístupu upřednostňuje zkoumání daných jevů do hloubky. Tj. v rámci cvičebnice se nesnaží o pokrytí celé škály gramatických, resp. gramaticko-lexikálních jevů, které by odpovídaly úrovni B1 v referenčním popisu, ale vybírá si jevy, které jsou na základě jeho zkušeností pro žáky/studenty obtížné. Na ty se zaměřuje poměrně vysokým počtem dílčích cvičení, která žákovi/studentovi umožňují daný jev nahlédnout ve velkém rozpětí jeho užití a díky tomu také vyvodit pravidla jeho užívání a následně jej i produkovat ve velkém počtu vět tak, aby došlo k jeho fixaci.

Dále je třeba komentovat, že autor se skutečně nezaměřuje pouze na určitý jev z hlediska gramému jako takového, ale zároveň na základě principů komunikační hodnoty poukazuje i na jeho funkční rozpětí a případné stylové hodnoty. Na tuto problematiku se pak obecně zaměřuje v kapitolách 12. a 13., ve kterých vede žáky/studenty k uvědomění si rozdílů v používání jazyka v psaném a mluveném jazyce a následně pracuje s napětím mezi prvky obecného a spisovného registru češtiny, resp. i s nuancemi mezi hyperspisovnými/knižními varietami a varietami volnějšiho mluveného registru spisovné češtiny.

Ačkoliv by se dalo předpokládat, že na současném trhu najdeme dostatečné množství výukových materiálů, pro nácvik češtiny pro cizince představuje předkládaná publikace zcela ojedinělý materiál. Žáci/studenti dostávají možnost využít moderního elektronického zdroje a technologie pro humanitní, resp. jazykové vzdělávání, pro něž se jeví jako obzvláště vhodná, protože představuje možnost kontaktu s kontinuální aktualizací jazykových dat. Tj. i pro uživatele (žáky/studenty českého jazyka v širokém slova smyslu), kteří nežijí přímo v České republice a nemají možnost intenzivního kontaktu s živým jazykem, představuje kontakt s Českým národním korpusem možnost pracovat s neustále aktualizovanými jazykovými daty a bezděky tak i monitorovat neustálý jazykový vývoj. Na rozdíl od všech jiných učebních materiálů nebude předkládaná jazyková cvičebnice zastarávat tím, že by svým uživatelům předkládala (byť nezáměrně) selektovaná jazyková data poplatná dobovému použití a akcentaci a idiolektu autora.

